

आपा विसाभदा यरित्र

संत परम छितकारी

यित्रकूट के घाट पर भई संतन की भीर
तुलसीदास यंदन घीसे तिलक करे रघुवीर

સંત તુલસીદાસ રચિત “ રામચરિત માનસ ” આપણું ગૌરવવંતુ ઘરેણું છે “ યોગ વાસિષ્ઠ રામાયણ ” અને વાલ્મિકી રામાયણ ’ ” પ્રજ્ઞ સુધી પહોંચાડવાનું શ્રેષ્ઠ કાર્ય આ સંત દ્વારા થયું છે . શાસ્ત્રો માત્ર શિક્ષિત બ્રાહ્મણ વર્ગ પુરતા મર્યાદિત હતા અને અન્ય પ્રજ્ઞ બ્રાહ્મણના માધ્યમથી જ શાસ્ત્રો જાણી શકતી તુલસીદાસે લોકબોલીમાં માનસની રચના કરી અને સાદી ભાષામાં રામાયણ દરેક રામભક્તના ફળિયા સુધી પહોંચાડ્યું . સંત પ્રગટે છે સંતકાર્ય કરવા . સંતોના આવા કાર્યો લાંબા સમય સુધી પ્રજાને સન્માર્ગ બતાવતા રહે છે . આ સંત પરંપરામાં વિસામણબાપુનું જીવન આજે પણ આપણને પ્રેરણાનું રસપાન કરાવી માણસમાંથી મનુષ્ય બનવાના માર્ગો દોરી રહ્યું છે .

પૂ. વિસામણબાપુના જીવનને જાણતા પહેલા આપણે સંતજીવન વિશે જાણવું જરૂરી છે . જગતમાં કરોડો માણસો જન્મે છે , જીવે છે અને મૃત્યુ પામે છે . પ્રકૃતિનો આ અટલ નિયમ છે . રાત્રે આકાશ દર્શન કરીએ તો ખ્યાલ આવે કે કેટલાક તારાઓનું તેજ સ્થિર હોય છે અને કેટલાક ઝળહળતા હોય છે જીવન જીવવા ખાતર જીવતો મનુષ્ય સ્થિર તારો છે . પરંતુ જીવનને જાગૃતિ સાથે જીવનાર પોતાના સ્વયં તેજથી ઝળહળતો રહે છે જે ઝળહળે તે સંત .

આ માટે તુલસીદાસનું જીવન આપણે જાણવું જોઈએ . પોતાના સ્વરૂપવાન પત્ની પ્રત્યે તેમને મોહની હદે પ્રેમ હતો . એક વખત તેમના પત્ની પિયર ગયા અને તુલસીદાસથી તેમનો વિરહ સહન ન થતા તે પણ તેમની પાછળ ગયા . ભયંકર વર્ષનું તોફાન થયું . રસ્તામાં નદી આવી . નદી કેમ પાર કરવી એ વિચારતા નદીમાં કશું લાકડા જેવું તણાઈ આવતું દેખાયું . તુલસીદાસ તેના આધારે સામા કાંઠે પહોંચી ગયા . પત્નીના ઘર પાસે પહોંચતા પહેલા માળે તેના ઓરડા સુધી કેમ પહોંચવું એ વિચારતા એક દોરડું દેખાતા તે પકડીને તેમના ઓરડા સુધી પહોંચ્યા . પતિને આ રીતે આવેલા જોઈ પત્ની ડઘાઈ ગયા .

“ આવા તોફાનમાં તમે કેવી રીતે આવ્યા ? ” એમ પૂછતા તુલસીદાસે વિગતે વાત કરી . હકીકતે જેને લાકડુ સમજી નદી પાર કરી તે કોઈનું શબ હતું અને જે દોરડું પકડી તેઓ ઉપર આવ્યા તે સાપ હતો .

સાચી હકીકતની જાણ થતા તુલસીદાસના પત્ની માત્ર એટલું જ બોલ્યા : “ જે મોહ અને પ્રેમ મારા આ હાડયામના ખોળિયામાં રાખ્યો છે તે ઈશ્વરમાં રાખ્યો હોત તો બેડો પાર થઈ જાત . ” પત્નીએ તો સાદા ભાવથી આશબ્દો કહ્યા પરંતુ તુલસીદાસ ઉપર આ શબ્દો એવી અસર કરી ગયા ત્યાર પછીનું તેમનું જીવન રામમય બની રહ્યું .

તેમના ભક્ત જીવનમાં રામદર્શન કરવાનો એવો ઉછરંગ આવ્યો કે રામનું ચિંતન દરેક ક્ષણે કરવા લાગ્યા . ક્યારેક કોઈ ભક્તજનોને વાત કરતા સાંભળ્યા કે ,

“ રામના દર્શન તો હનુમાનજી જ કરાવી શકે . ” આ શબ્દો સાંભળી તુલસીદાસ હનુમાનજીની ઉગ્ર તપસ્યામાં લાગી ગયા . છેવટ તેમના તપ - ભક્તિથી હનુમાનજી પ્રકાશપૂંજ રૂપે તેમના પર પ્રસન્ન થઈ બોલ્યા : “ તુલસીદાસ , હું તારા પર પ્રસન્ન છું જોઈએ તે વરદાન માગ . ”

તુલસીદાસે રામદર્શન સિવાય તેમને કંઈ જોઈતું નથી તેમ કહેતા હનુમાનજીએ તેમને ચિત્રકૂટ જવા જણાવ્યું . ચિત્રકૂટમાં જઈ તેઓ રામસેવામાં લાગી ગયા . રામ નવમીના પવિત્ર દિવસે તેઓ ચંદન ઘસીને દર્શનાર્થી ભક્તોને તિલક કરી રહ્યા હતા . દર્શનાર્થીઓની લાઈનમાં રામ પણ હતા . હનુમાનજીએ પ્રગટ થઈ ઇશારાથી તુલસીદાસને ભગવાન રામ બતાવ્યા . રામ તિલક કરાવવા તુલસીદાસ પાસે આવતા જ તુલસીદાસે તેમના પગ પકડી લીધા . પ્રભુ રામના દર્શનની ઈચ્છા હનુમાનજીના આશીર્વાદથી પૂર્ણ થઈ . તુલસીદાસનું જીવન ધન્ય બની ગયું . તેમણે “ રામચરિત માનસ ” ગ્રંથની રચના કરી અને આ કાર્યથી તેઓ અજર અમર બની ગયા.

આપણા જીવનમાં સંતનું આ મહત્વ છે . વાલિયો લુટારો , અંગુલિમાલ કે ગમે તેવા ભયાનક માણસો પણ સંત કૃપાથી તરી ગયાના અનેક દાખલા છે . જેનો ગણવા બેસીએ તો ક્યારેય પાર ન આવે .

આ દૃષ્ટાંત દ્વારા આપણે તો માત્ર એટલું જ સમજવાનું છે કે સંત ઇશ્વરના પ્રતિનિધિ છે . સંતની કૃપા કે સંતના આશીર્વાદ સિવાય પ્રભુદર્શન કરવું સરળ નથી . ઇશ્વર આપણી વાત માને કે ન માને પરંતુ જ્યારે આપણા ઉપર સંતની કૃપા થાય છે ત્યારે સંતની વાત પ્રભુ જરૂર સાંભળે છે અને આપણા આધિ - વ્યાધિ ઉપાધિ સર્વદૂર થઈ જાય છે . આમ , “ પરહિત સરિસ ધરમ નહીં ભાઈ ” આ સંતની ઓળખ છે .

સંત એક અર્થમાં સમાજના ચોકીદાર છે . સંસ્કૃતિ , સંસ્કાર અને નીતિ સંતો જ સાચવી શકે છે અને સમાજને તેનાથી સુસંસ્કૃત બનાવે છે . પાળિયાદના સંત શિરોમણી વિસામણબાપુના જીવનની વાત કરતા જઈશું તેમ તેમ તેમના સંતત્વની સાચી ઓળખ આપણે પામીશું . આ દેહાણ જગ્યા માં આપણી સૌની શ્રદ્ધા અતૂટ પણે અનેક વર્ષોથી ટકી છે , વધી છે અને અનેક લોકો સુધી વિસ્તરી રહી છે એ કોઈ ચમત્કાર નથી . તેમના દિવ્ય આત્મા દ્વારા આપણી સૌની સંભાળ આજે પણ તેઓ લઈ રહ્યા છે તેનો પુરાવો છે . ભગવાન કૃષ્ણ ગીતામાં કહ્યું છે કે “ યોગ ક્ષેમ વહામ્યહમ્ ” (તારા ક્ષેમકુશળતું હું ધ્યાન રાખું છું .) એ રીતે આજે પણ આપણી શ્રદ્ધાને અહીં જવાબ મળે છે . આપણે પામર મનુષ્ય જીવનમાં અનેક પ્રકારના પ્રશ્નોનો સામનો કરતા રહીએ છીએ . જ્યારે કોઈ દિશા ન સૂઝે , અકળામણ થાય ત્યારે “ હે પાળિયાદના પીર ! હે વિહળાનાથ ” કહીને પોકાર કરીએ છીએ . આ પોકાર સાંભળીને ઠાકરઘણીના આ પનોતા ' પુત્ર આપણને રસ્તો બતાવવા કૃપા કરે છે . આ અનુભવ ઘણાં ભક્તોએ કરેલ છે એવું લોકોની આ જગ્યામાં આસ્થા જોઈને કહી શકાય .

જગતમાં બે પ્રકારના માણસો આદિકાળથી જોવા મળે છે જેને આપણે દેવ અને દાનવ તરીકે ઓળખીએ છીએ . કલ્યાણ કરે તે દેવ અને અકલ્યાણ કરે તે દાનવ . જગતમાં સાદા સરળ માણસોની સાથે વાંકદેખા માણસો પણ હોય છે . આવા માણસો સંતને ઓળખી શકતા નથી અને તેની ટીકા નિંદા કરતા રહે છે . સાચા અર્થમાં આ માણસો દ્વારા જ આપણને સંતની ઓળખ થાય છે . અને છેવટ આવા માણસો પણ સમજણ પડયે સંતના ચરણોમાં આવી બેસે છે . એટલે જ કહેવાયું છે કે , નિંદક નિચરે રાખીએ , આંગન કુટિ છવાય બિન પાની , સાબૂન બિના , નિર્મલ કરે સુભાય .

(અર્થ : નિંદા કરનારને આપણા આંગણમાં ઝૂંપડી કરી દઈને રાખવા જેથી સાબુ અને પાણી વિના આપણને શુદ્ધ બનાવે .)

સૌરાષ્ટ્ર પંથકને “ સંત ને શૂરાની ભોમકા ” તરીકે જગત ઓળખે છે . અહીં સંત પરંપરામાં મોટા ભાગની જ્ઞાતિઓમાંથી સંતો પ્રગટ્યા છે . આ વાત મહાભારતના સિદ્ધાંતનું સમર્થન કરે છે કે , “ મનુષ્યનો પરિચય જન્મથી નહીં પરંતુ કર્મથી થવો જોઈએ . ” ઇશ્વરે તો સૌ મનુષ્યને એક સરખું શરીર આપ્યું છે . શરીરનો સદુપયોગ કરે તે સંત અને દુરુપયોગ કરે તે અસંત . બુદ્ધિ શરીરને પ્રેરે છે આથી સુબુદ્ધિ એ પ્રભુ તરફથી આપણને મળેલું દેવી વરદાન છે.

સમગ્ર ભારત વર્ષમાં સૌરાષ્ટ્ર એકમાત્ર એવો પ્રદેશ છે કે જ્યાં અન્નદાનનું વિશેષ મહત્વ. આ સંત પરંપરાની દરેક જગ્યામાં જોવા મળે છે . અહીંનું સૂત્ર છે: “ ટૂકડો ત્યાં પ્રભુ ટૂકડો ” સંસ્કૃત શાસ્ત્રો વર્ણવે છે કે “ બુભુક્ષિતઃ કિં ન કરોતિ પાપમ્ ” એટલે કે “ ભૂખ્યો માણસ ક્યું પાપ નથી કરતો ? ” કળિયુગમાં શાસ્ત્રો “ અન્ન સમા પ્રાણ ” બતાવે છે . આથી અન્ન વિના કળિયુગમાં ટકી રહેવું મુશ્કેલ છે . સતયુગમાં માત્ર હવા ઉપર ઋષિઓ શરીર ટકાવી શકતા . ત્રેતાયુગમાં માત્ર જળ ઉપર પ્રાણ ટકાવી શકાતા , દ્વાપરયુગમાં ફળાહાર અને જળથી જીવી શકાતું પરંતુ હવે કળિયુગમાં અન્ન સિવાય શરીર ટકાવી શકાતું નથી . જ્યારે આવો સમય

એવું મનોમન બોલવા છતાં પત્નીના દુઃખને પોતીકું ગણી દુઃખી રહેતા .
તેઓ ગૌસેવા અને સંતસેવામાં શ્રદ્ધા રાખી ધીરજ ધરતા .

પાતામન દિવસભર ગાયો ચરાવીને સાંજે ઘેર આવી
કપિલા નામની ગાય દોહીને તેના દૂધનો એક સ્વચ્છ લોટો ભરતા . દરરોજ
આ દૂધનો લોટો સાંજે ચંદનગીરી ડુંગર પર રહેતા સાધુને પહોંચાડતા .
આખા દિવસમાં આ સાધુનો નિર્વાહ એકલોટા દૂધ પર ચાલતો . પાતામન
દૂધ આપવા જાય ત્યારે આવો અને પાછા વળે ત્યારે આવજો થી આગળ
તેમની વચ્ચે કોઈ સંવાદ થતો નહીં . સાધુ જ્યારથી ધૂફણિયાના ચંદનગિરી
ડુંગર પર આવ્યા ત્યારથી આ ક્રમ ચાલતો આવતો હતો . ગુરુ - શિષ્ય
વચ્ચે કોઈ પૂર્વ જન્મની લેણદેણ હોય તેમ નિયમિત આ ક્રમ જળવાઈ
રહેતો . તાપ , ઠંડી , કે વરસાદના દિવસોમાં પણ પ્રભુકૃપાથી આ ક્રમ
ક્યારેય તુટતો નહીં .

ત્રણ વર્ષ જેટલા લાંબા સમય સુધી પાતામન દ્વારા પોતાની
સેવા જોઈને સાધુ વિચારી રહ્યાં “ કેવો નિષ્કપટ અને ભાવુક માણસ છે
આ ! આટલા સમયથી મારી સેવા કરી રહેલ પાતામને ક્યારેય મારી પાસે
કોઈ માગણી કરી નથી . તેની સેવાના બદલામાં મારે તેને કશુંક આપવું
જોઈએ . પ્રભુ તો મને સુઝાડે છે પરંતુ એક છેવટની કસોટી કર્યા પછી
આપીશ . ” આમ વિચારીને સાધુએ મનોમન કોઈ નિશ્ચય કર્યો .

બીજા દિવસે પાતામન જ્યારે દૂધનો લોટો લઈને આવ્યા
ત્યારે પહેલી વખત સાધુએ તેમને ગુફામાં પોતાની સાથે આવવા કહ્યું .
પાતામનને આશ્ચર્ય થયું પરંતુ તેમની પાછળ પાછળ ગુફામાં ગયા . સાધુ
ધૂણા પાસે બેઠા અને પાતામનને પણ બેસવા કહ્યું .

સાધુના તપ - તેજના પ્રતિક જેવો ધૂણો લાલચોળ
અંગારાઓથી ઘખી રહ્યો હતો . પાતામન તો સાધુના વર્તનથી ઉંડા
આશ્ચર્યમાં હતા . સાધુએ ચિપીયો હાથમાં લઈ અહાલેકના નાદ સાથે
ધૂણાની અગ્નિમાં રોપી દીધો . ઘડીભર આંખો બંધ કરી અને કશુંક

ગણગણ્યા . એક આંચકા સાથે જ્યારે ચિપીયો ધૂણામાંથી ખેંચી કાઢ્યો ત્યારે તેમાં કશુંક હતું . ચિપીયામાં આવેલી વસ્તુ જમીન પર મુકતા સાધુ બોલ્યા : “ પાતામન, તુમને મેરી બહુત સેવાકી હૈ તેરી સેવા સે મેં ખુશ હું . આજ મેં તેરા દુઃખદર્દ મિટા દૂગા તુમહે પતા ક્યા હૈ ?

ધગધગતી વસ્તુને જોતા પાતામન બોલ્યા : “ આપ સમર્થ હૈ બાપુ, મેં ક્યા જાનુ ક્યા હૈ ?”

સાધુ હસીને બોલ્યા : “પાતામન યે વો ચીજ હૈ જીસ કે પીછે દુનિયા દિવાની હૈ , અબ તુજે ગૌઆ નહીં ચરાની હોગી , આરામ સે રહ સકેગા ! યહ સોના હે ઇસે લે જા ઔર આનંદ કર .”

પાતામન ઉપર જાણે વીજળી પડી . બે હાથ જોડીને બાપુને વંદન કરતા બોલ્યા : “ બાપુ , ક્યા મુજે . મોહમાયાર્મે બાંધતે હૈ ! ભગવાન કે નામ સે બઢકર મેરે જીવનમેં કિસી ભી ચીઝ કા કોઈ મોલ નહીં હૈ | મુજે . સોના નહીં ચાહિયે . ”

હવે આશ્ચર્ય પામવાનો વારો સાધુનો હતો . પાતામન તેમની કસોટીમાં પાર ઉતર્યા હતા . મનમાં આશીર્વાદ અને ધન્યવાદ આપતા સાધુએ જમીન પર મુકેલ સોનાનો ગઢો ફરીથી ધૂણાના અગ્નિમાં પધરાવી દીધો .

સામે ચાલીને સહજતાથી વિના પરિશ્રમ પ્રાપ્ત થતું સુવર્ણ કોને ન ગમે ? લેવાની કોણ ના પાડે ? સાધુ વિચારી રહ્યા . મનોમન કોઈ સંકલ્પ કરીને બોલ્યા : “ તૂ ધન્ય હૈ પાતામન , તેરી સેવા ધન્ય હૈ . મૈ પ્રસન્ન હું. ઈશ્વર કી કૃપા કે તુમ અધિકારી હો . મેરી બાત ધ્યાન સે સુનો -કલ જબ તુમ મેરે લિયે દૂધ લેકર આઓ તબ સાથ મેં એક મુઠ્ઠી ચાવલ ભી લેતે આના . ”

પાતામને સાધુની આજ્ઞા સ્વીકારી લીધી અને પોતાના ઘેર પહોંચવા ડુંગર ઉતરવા લાગ્યા . ગુરુ શિષ્ય બંને પ્રસન્ન હતા . સૂર્ય અસ્તાચળમાં જઈ રહ્યો હતો પરંતુ આવતીકાલનો સૂર્યોદય કોઈ નવીન

ઘટનાને આકાર આપવાનો હતો એ નિશ્ચિત હતું . સાધુ પોતાની ગુફામાં પ્રવેશી સાધનામાં લીન થઈ ગયા . પાતામનનું ભાગ્ય પડખું ફેરવવાનું હતું. સંતની કૃપા અશક્યને પણ શક્ય બનાવી શકે છે . પાતામન ગુરુદેવના કૃપા પ્રસાદના અધિકારી હતા .

બીજે દિવસે સાંજે જીજ્ઞાસા સાથે ભોળા ભાવે સાધુની સૂચના મુજબ એક લોટા દૂધ સાથે મુઠ્ઠી ચોખા લઈને ચંદનગીરી ડુંગર ઉપર જ્યારે પાતામન પહોંચ્યા તો સાધુ ગુફાની બહાર તેમની રાહ જોઈને બેઠા હતા . પાતામને દૂધ -ચોખા તેમના ચરણે ધરતા મહાત્મા ઉઠીને ધૂણા પાસે ગયા . દૂધના વાસણમાં દૂધ - ચોખા નાખી ધૂણાની આગ ઉપર ગોઠવી દીધા . થોડીવારમાં ખીર તૈયાર થઈ . ખીરને લોટામાં ભરતા સાધુએ પાતામનને કહ્યું : “ પાતા, યહ પ્રભુકા પ્રસાદ હૈ ઇસે તુમ પતિ - પત્ની દોનો ગ્રહણ કરના . તુમહારે ઘર રણુજા કે પીર રામદેવ જન્મ લેનેવાલે હૈ .”

સાધુના શબ્દો સાંભળતા પાતામનના હૃદયમાં સહસ્ત્ર કમળ ખીલી ઉઠ્યા . પોતાના જીવનની અપૂર્ણતા પૂર્ણ થશે અને તે પણ દિવ્ય આત્માના આગમનથી એવું જાણીને પાતામન હર્ષવિભોર બની ગયા .

સાધુ આગળ બોલ્યા “ તુમને મેરી બહુત સેવા કી હૈ અબ કલ સે તુમહે દૂધ લેકર મેરે પાસ નહીં આના હૈ ”

સાધુની આ વાત પાતામનને ન ગમી . દુઃખી સ્વરથી તેઓ બોલ્યા: બાપુ , મેરે નિયમવ્રત કો ચાલુ રહેને દો . કૃપા કરકે ઐસા મત કહો . ”

પાતામનની વાત સાંભળી સાધુએ અન્ય આજ્ઞાઓ કરતા કહ્યું : “ ઔર સુનો , કલ સુબહ તુમહે યહ ગાંવ છોડ દેના હૈ જહાં શામ હો ઉસકે આસપાસ નજદીક કે ગાંવ મેં તુમહે જાકર રહેના હૈ ”

સાધુ બોલી રહ્યા હતા . પાતામન ગુરુ આજ્ઞા શિરોમાન્ય ગણીને સાંભળી રહ્યાં હતાં .

“ મેરી ઇસ આજ્ઞા કે અનુસાર તુમ નિકલ પડો . ભગવાન સબ ઠીક કરેંગે અબ તુમહે મેરે લિયે દૂધ લાના નહીં હૈ ”

પાતામને સાધુના ચરણોમાં વંદન કર્યા . મન ભરીને તેના દર્શન કર્યા . સાધુની છબી પોતાના અંતરમાં સ્થિર કરી , આનંદ અને વિષાદના મિશ્ર ભાવ સાથે ચંદનગીરી ડુંગરની કેડીએથી ઉતરી ગામ તરફ વળી નિકળ્યા .

બંને પતિ - પત્નીએ સાધુની પ્રસાદીરૂપી ખીરનું શ્રદ્ધા ભક્તિ સાથે સેવન કર્યું . જીવનમાં સાધુની કૃપા સ્વરૂપે ઉગી નીકળેલા આશાના અંકુરને આદર ભાવથી આમંત્રી રહ્યા . આજે તેમને પોતાની જાત સમૃદ્ધ લાગતી હતી . હૃદયના ખૂણે પડેલી પુત્રૈષણા એકાએક પુરી થવાની આશા બંધાતા પતિ - પત્ની બંનેના હૃદયમાં આનંદના ઓઘ ઉછળી રહ્યા.

પાતામન ગામ છોડી રહ્યા છે એ વાત જાણીને ગામ લોકોને દુઃખ થયું . ધૂંફણિયાના ઘણી આપા ગોવાળિયાએ પાતામનને ઘણું સમજાવ્યા ગામ ન છોડી અહીં જ રહો એવો અતિશય આગ્રહ કર્યો . પાતામનના નિર્ણયને કોઈ ફેરવી ન શક્યું . સાધુના આદેશ મુજબ તેમણે બધી તૈયારી કરી લીધી .

બીજે દિવસે વહેલી પરોઢે ઘરવખરીનો સંચ અને પશુધન લઈને પાતામન ચાલી નીકળ્યા . ભગવાન સૂર્યનારાયણના ગુલાબી કિરણો ઘરતીને અજવાળવા ઉતર્યા ત્યારે આ ભક્ત દંપતિ ધૂંફણિયાની સીમ ઓળંગી ચૂક્યું હતું . પાતામન સાધુના ચમત્કાર અને આદેશનું ચિંતન કરતા , ઠાકરનું નામ સ્મરણ કરતા પંથ કાપ્યે જાય છે . તેમના ધર્મપત્ની અને પશુધન પણ તેમને અનુસરી રહ્યું છે . સમય થયે રસ્તામાં વિરામ કરીને સાથે લીધેલ ભોજન કર્યું . વૃક્ષોના છાંયડે થોડો વિશ્રામ કરી આગળ ચાલી નીકળ્યા .

ઘરતી પરના પ્રત્યક્ષ દેવ સૂર્યનારાયણ પોતાના ક્રમમાં કોઈ બાંધછોડ કરતા નથી . ધીમે ધીમે પશ્ચિમ દિશામાં ઢળવા લાગ્યા . પાતામન વિચારી રહ્યા કે સૂરજ નારાયણ અસ્ત પામે ત્યારે જે ગામ નજીક હોય ત્યાં રોકાવાનો ગુરુ આદેશ છે . પંથ કપાતો રહ્યો . સૂર્ય ભગવાને કેસરીયો રંગ ધારણ કરી સંધ્યા દેવીનો સત્કાર કર્યો . આ સમયે પાતામનનો કાફલો

પાળિયાદની સીમમાં પ્રવેશી ગયો હતો . પાળિયાદના આપા નાજા ખાયર , રાણા ખાયર અને રામા ખાયર સાંજ ટાણે ઘોડાના પગ છૂટા કરવા નીકળ્યા હતા . પાતામને દૂરથી આ ત્રણે અસવારોને આવતા જોયા . પાસે આવતા સૌએ એકબીજાને ઓળખ્યા . “ રામ રામ ” કરીને વાતે વળગ્યા . નાજા ખાયર બોલ્યા “ પાતામન આ બધી ઘરવખરી સાથે ક્યાં જવા નીકળ્યા છો ? ”

“ હવે ગામ બદલવાનો ઠાકરનો હુકમ છે . એટલે નીકળી પડ્યો છું . ” પાતામને કહ્યું .

ત્રણેય પાતામનને સારી રીતે ઓળખતા હતા . સાનમાં વાત કરી લઈ રાણા ખાયર બોલ્યા : “ પછી પાળિયાદશું ખોટું છે . અહીંજ રોકાઈ જાવ . ”

રામા ખાયર વાત આગળ વધારતા બોલ્યા “ ઠાકરની દયા છે . ઓતરાદાબારનું બે ઓરડાનું મારું મકાન છે ત્યાં જ ઉંચાળા ઉતારો . ”

પાતામન ત્રણેયનો ભાવ જોઈને ભીંજાઈ ગયા અને ઠાકરની ઇચ્છા સમજી સામાન રામા ખાયરના ઓતરાદા ઓરડાવાળા મકાનમાં ઉતાર્યો . પાતામન જેવા પવિત્ર માણસ પાળિયાદમાં રહે તેને પોતાના અને પાળિયાદના ભાગ્ય સમજી સૌ મનોમન ખૂબ રાજી થયા .

સૌરાષ્ટ્રમાં સંતોની એટલી પ્રસાદી છે કે દરિયાના છીપલામાંથી સાચા મોતીની જેમ ઠેરઠેર સંતોની કથાઓ અને જગ્યાઓ જોઈ શકાય છે . પાતામન તો પાળિયાદમાં આવીને રામમય બની ગયા . દરબાર ડાયરા સાથે દૂધમાં સાકરની જેમ ભળી ગયા . તેમનો પ્રભુ ભક્તિનો ક્રમ યથાવત હતો . ઇશ્વર પરાયણજીવન જીવતા આ દંપતિને સૌ આદર આપતા .

સમયના વહેવા સાથે સાધુના આશીર્વાદ ફળવાનો સમય આવ્યો . પાતામનના પત્નીએ સંવત ૧૮૨૫ ના મહા મહિનાના સુદ પક્ષમાં પાંચમને રવિવારે - વસંત પંચમીના પવિત્ર દિવસે માતા સરસ્વતિના

આશીર્વાદ સાથે પુત્ર રત્નને જન્મ આપ્યો . રામદેવજીએ સમાધિ સમયે કહ્યા મુજબ પશ્ચિમ દિશામાં પાળિયાદ ગામમાં સૂર્યોદય થયો . રામદેવજી નવા અવતારે લોક કલ્યાણના કાર્યો કરવા માનવ દેહ ધારણ કરી પવિત્ર દંપતિના ઓરતા પુરવા અને વાંઝિયામેણાથી મુક્ત કરવા અવતરીત થયા . માતા - પિતા અને સગા સંબંધીનો હર્ષ ક્યાંય સમાતો નથી . ગામલોકો પણ આ દિવ્ય દંપતિને પુત્ર પ્રાપ્તિ થતા આનંદ વિભોર થઈ ગયા .

આમ , સંત પરંપરામાં એક નવો અધ્યાય શરુ થયો . સૌનો વિસામો પાળિયાદમાં પધાર્યો હતો . બાળકનું ‘ વિસામણ ’ નામ રાખવામાં આવ્યું . કોઈ જાણતું નહોતું કે આ બાળક આગળ જતાં સૌનો વિસામો બનવાનો હતો . સૂર્ય પૂજકોને ત્યાં જાણે કે સાક્ષાત સૂર્યનારાયણનું આગમન થયું હતું .

પોતે દુઃખ , તકલીફ , પીડા વેઠીને પણ જે જગતના લોકને આજીવન સુખી કરવા , સન્માર્ગે વાળવા મથતા રહે તેને જ સંતપણા સાંપડે છે . સંતનું જીવન પોતાના માટે નહીં પરંતુ જગત માટે હોય છે . આપણામાં કહેવાય છે કે જેવું વિચારીએ તેવા આપણે થઈએ . જેનું મન મોટું તેજ મહંત કહેવાય અને જેનું સત મોટું તેજ સંત કહેવાય . કહેણી અને કરણી જેના એક હોય તેને જ જગત વંદન કરે છે . પાળિયાદમાં સોનાનો સૂરજ ઉગ્યો . સૂરજ સોને આકરા તાપમાં શેકે પછી જ વર્ષાની હેલી થાય છે . વિસામણબાપુનું જીવન પણ કંઈક આવું જ હતું . જ્યાં સુધી અંદરથી આનંદ ન પ્રગટે ત્યાં સુધી અહાલેકનો નાદ જાગતો નથી . સંતત્વ કંઈ બજારમાં મળતું નથી . અંદરથી ઠાકરધણી પ્રગટાવે ત્યારે જ પ્રગટે છે . માટે ...

“ સંત પરમ હિતકારી જગત મેં સંત પરમ હિતકારી .. ”

સંતનું સાંનિધ્ય ભાગ્યશાળીને જ પ્રાપ્ત થાય છે . ભાગ્ય કર્મથી ઘડાય છે અને કર્મ ? સંતની કૃપાથી સત્કર્મમાં ફેરવાય છે .